

บทที่ 1

บทนำ

กุ้งก้ามกรามหรือที่เรียกว่ากุ้งใหญ่หรือกุ้งหลวง เป็นกุ้งน้ำจืดที่มีขนาดใหญ่ที่สุดจนได้ชื่อ
ลำมัญญในภาษาอังกฤษว่า Giant fresh-water prawn มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Macrobrachium*
Rosenbergii อยู่ในวงศ์ Palaemonidae ถิ่นอาศัยเดิมอยู่ตามแหล่งน้ำที่มีทางติดต่อกับทะเล
และอยู่กลุ่มในบริเวณภูมิภาคแถบอินโดแปซิฟิก (Indo-Pacific region) โดยธรรมชาติกุ้งก้าม-
กรามจะอาศัยอยู่ตามแม่น้ำ ลำคลองที่ติดต่อกับทะเล ในอดีตปริมาณกุ้งก้ามกรามที่ได้จากแหล่งน้ำ
ธรรมชาติยังมีอยู่มากพอสมควรแต่ในปัจจุบันกุ้งก้ามกรามจากแหล่งน้ำธรรมชาติมีปริมาณลดน้อยลง
อย่างมาก สาเหตุใหญ่ ๆ ที่ทำให้ปริมาณกุ้งก้ามกรามในแหล่งน้ำธรรมชาติลดน้อยลงทุกปีนั้นอาจ
จำแนกได้ 2 ประการคือ ประการแรกจำนวนประชากรที่ลู่ขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้มีการจับกุ้งก้าม-
กรามมากเกินไปกว่ากำลังการผลิต (overfishing) ที่ธรรมชาติจะสามารถผลิตทดแทนหรือทดแทน
ที่ได้ ประการที่สองเกิดจากสภาวะเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำที่เป็นที่อยู่อาศัยและวางไข่ของกุ้งก้าม-
กราม เช่น เกิดจากมลภาวะในน้ำอันเป็นผลสืบเนื่องจากการทิ้งขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลจากบ้าน
เรือน การปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำ ลำคลองโดยไม่ได้รับการควบคุมที่ดีพอของโรงงานอุตสาหกรรม
นอกจากนี้การพัฒนาระบบชลประทานที่ทันสมัยเพื่อประโยชน์ทางด้านเกษตรกรรม เช่น โครงการ
ชลประทานเจ้าพระยาใหญ่และโครงการชลประทานลุ่มแม่น้ำแม่กลอง เป็นต้น มีการสร้างเขื่อน ภู
คลองส่งน้ำ ทำให้ขวางกั้นการอพยพเดินทาง (migration) ของกุ้งไปสู่แหล่งเจริญเติบโตและ
แหล่งวางไข่เป็นการตัดวงจรชีวิตของกุ้ง

ด้วยเหตุที่ปริมาณกุ้งก้ามกรามในแหล่งน้ำธรรมชาติลดน้อยลงมากและยากที่จะหามาตรการ
ใด ๆ มาแก้ปัญหาก็เกิดขึ้นได้โดยง่าย ประกอบกับกุ้งก้ามกรามเป็นกุ้งน้ำจืดที่มีขนาดใหญ่ และมีคน
นิยมรับประทานกันมาก ทำให้ความต้องการของตลาดมีเพิ่มมากขึ้นเป็นสาเหตุให้กุ้งก้ามกรามมี
ราคาสูงขึ้นมาก ดังจะเห็นได้ว่าราคาของกุ้งก้ามกรามที่ขายกันโดยทั่วไปในตลาดสูงขึ้นจาก
กิโลกรัมละ 58 บาทในปี พ.ศ. 2517 เป็น 150 - 200 บาท ในปี พ.ศ. 2522 การที่ความ
ต้องการของตลาดมีเพิ่มมากขึ้นนี้ จึงทำให้กุ้งก้ามกรามได้รับความสนใจอย่างสูง และเป็นสัตว์น้ำอีก
ชนิดหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับการเพาะเลี้ยงเพื่อเป็นการค้าและส่งออกที่สำคัญ

การเลี้ยงกุ้งก้ามกรามในระยะเริ่มแรกเมื่อประมาณ 10 ปีที่แล้วได้อาศัยลูกกุ้งก้ามกรามที่จับได้จากแหล่งน้ำธรรมชาติซึ่งแต่ละปีก็รวบรวมได้ไม่มากนัก ในปัจจุบันการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วการที่จะอาศัยวิธีแพร่พันธุ์ตามธรรมชาติเพียงอย่างเดียวได้ลูกกุ้งไม่เพียงพอับความต้องการของผู้เลี้ยง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องนำเทคนิคและวิทยาการแผนใหม่เข้ามาใช้ในการเพาะพันธุ์กุ้ง เพื่อให้มีปริมาณมากพอที่จะจำหน่ายและ/หรือแจกให้กับประชาชนนำไปเลี้ยงในบ่อหรือในนาเช่นเดียวกับปลาอื่น ๆ กรมประมงตระหนักถึงความสำคัญที่กล่าวข้างต้น จึงได้เร่งรัดและพัฒนาการเพาะเลี้ยงลูกกุ้งก้ามกรามเพื่อเพิ่มผลผลิตลูกกุ้งให้เพียงพอับความต้องการ โดยจัดให้มีหน่วยงานที่ศึกษาเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงอยู่ 2 แห่งคือ ที่สถานีประมงจังหวัดสงขลา สังกัดกองประมงน้ำกร่อย และสถานีประมงจังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดกองประมงน้ำจืด หน่วยงานทั้งสองแห่งทำหน้าที่ผลิตลูกกุ้งจำหน่ายและ/หรือแจกให้กับประชาชนตลอดจนทดลองค้นคว้าและส่งเสริมอุตสาหกรรมการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามให้กว้างขวาง อย่างไรก็ตามปริมาณลูกกุ้งที่ผลิตได้ก็ยังคงไม่เพียงพอับความต้องการของผู้เลี้ยง จะเห็นได้ว่าการขาดแคลนลูกกุ้งก้ามกรามเป็นปัญหาใหญ่ และสำคัญที่สุดของการส่งเสริมและการขยายการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามให้แพร่หลาย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น อุตสาหกรรมการเพาะลูกกุ้งเพื่อจำหน่ายให้ผู้เลี้ยงกุ้งจึงเกิดขึ้นเนื่องจากลูกกุ้งที่จำหน่ายมีราคาสูงประมาณตัวละ 0.15-0.30 บาท ทำให้มีผู้ผลิตมากขึ้นทั้งกิจการขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ซึ่งเป็นที่น่ายินดีที่จะกล่าวได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศเดียวในภูมิภาคนี้ที่มีกิจการเพาะลูกกุ้งก้ามกรามในภาคเอกชน¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ สัมภาษณ์ สัมศักดิ์ สิงหลกะ, หัวหน้าสถานีประมงจังหวัดฉะเชิงเทรา, 15

3. ขอบเขตพื้นที่ทำการสำรวจ ได้ทำการสำรวจเฉพาะจังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนอำเภอที่ทำการสำรวจนั้นได้เลือกสำรวจอำเภอบ้านโพธิ์และอำเภอบางปะกงเพราะเป็นอำเภอที่มีการเพาะเลี้ยงมากพอสมควร และให้ข้อมูลที่ใช้ประโยชน์ได้อย่างเพียงพอ สำหรับระยะเวลาที่ออกทำการสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลประมาณ 4 เดือน คือระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2522 - เดือนกุมภาพันธ์ 2523

4. การศึกษาต้นทุนการผลิตลูกกุ้งก้ามกรามในครัวเรือน ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้คัดเลือกผู้ผลิตที่ดำเนินกิจการในครัวเรือน (Backyard Hatchery) จำนวน 4 รายจากจำนวน 14 รายเพื่อเป็นตัวอย่างของการศึกษาครั้งนี้ ผู้ผลิตแต่ละรายมีสถานที่เพาะเลี้ยงตั้งอยู่ในที่ต่าง ๆ กันและมีสภาพแวดล้อมในการผลิตที่ไม่เหมือนกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ช่วยให้ภักธุรกิจและผู้สนใจที่จะทำการลงทุนทราบถึงข้อมูลต่าง ๆ เช่นจำนวนเงินลงทุน บัญชีการผลิต ขั้นตอนการผลิต ต้นทุนการผลิต และปัญหาในการผลิตลูกกุ้งก้ามกราม เพื่อเป็นประโยชน์และแนวทางในการตัดสินใจดำเนินการผลิตลูกกุ้งก้ามกรามเป็นอาชีพหลักต่อไป
2. ช่วยชี้ช่องทางในการลดต้นทุนการผลิต แก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งภาคเอกชนและรัฐบาลที่ดำเนินการผลิตลูกกุ้งก้ามกราม
3. เป็นแนวทางที่รัฐบาลจะพิจารณาให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อเป็นการส่งเสริมการผลิตลูกกุ้งก้ามกรามให้แพร่หลายออกไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย